

Nr. 54.

Brasovu,

22. Noembre

1860.

Gazet'a si Fóiea esse regulatu o
data pe septemana, adeca: Mar-
tia. —

Pretiulu loru este pe 1 anu 10 f.,
pe diumetate anu 5 f. austr. inla-
intrulu Monarchiei.

GAZETA

TRANSILVANIEI.

Monarchia Austriaca.

TRANSILVANIA.

Blasiu, 4./16. Noembre 1860.

II.

A se ocnpă cu lucruri politice, de multe ore e si periculosu, si ce-
ne s'a arsu una data la degetu, se feresce de focu că de focu. Blasiulu
a patit'o, seau mai bene unii dein Blasiu, carii dupa ce multu seau pu-
cinu au luat parte la templarile dein 1848, pro seau contr'a, in urma
se au aflat cu casele sparte si despolate, foră de a li se mai intornă
dein cele pierdute macaru unu banutiu de nece una parte; si inca eră
de minune, că n'a patit'o si mai reu, macaru una parte, nu meritara
nece catu de pucinu vandalismulu ce l'au patit. Tote imputarile, ce i
s'a facutu, au fostu esagerate. Omenii Blasiului nece simpatia nu avu-
ra mai multa catra partit'a unguresca de atunci, de catu se potea com-
bină cu adeveratele interese romaneschi, nece antipatia atat'a, catu se se
demita la fapte neomenose seau crudeli. Eli caldrosi catra caus'a na-
tiunale că ori care romanu, inse mai cu sange rece in dejudecare impregiurilor, poteau se smentesca in opinionele loru, ca cene n'a-
smentitu pre atunci?, ci dein partea sa n'a datu causa nece unei par-
tite, de a si resbună asupra-le.

Politica nostra si acumu ar' fi, că tari si neclatiti remanendu pre
lunga caus'a natiunale romana, pentru drepturile ei natiunali si confe-
siuniali, de a fi socotiti demni si maturi a ne impartasi in tote drepturile
si libertatile ce se cuvenu natiunilor europene, facia cu civilisatiunea
de astazi, ce nu vrea se mai cunoscă diferentie intre drepturi si drepturi,
intre natiuni si natiuni, ci pre tote natiunile, că pre tot'i individui,
le cunosc de libere intru aceeasi mesura pre unele si pre altele, cate se
afia seau calca pre pamentul Europei.

Ci pre catu politic'a nostra are se fia basata pre drepturile nepre-
scriptibili ale natiunilor si individuilor, carele nu recunoscă alegere
intru unulu si altulu nice privilegia seau drepturi particularia numai
pentru unii er' nu si pentru toti, — pre atat'a politica nostra se cade
se fia moderata si facia cu cele alalte natiuni, pre carele provedentia
le a pusu intre si lunga noi, nu ca dora romanului canduva iar' trece
prein cugetu, a denegă ori si cui dreptulu ce i se cuvane lui si altui
concentatianu alu patriei, ci numai că se nu se lase a se intarită pre
urm'a celor'a ce iaru vedé că pasiescă mai departe de catu cere dreptatea
si, că sei dicemă pre nume, egalitatea drepturilor in aceeasi mesura in
care porta si greutatile publice.

Doue stante suntu, de care pre iusioru se pot levi naea politica
cu celi deintr'ins'a cu totu, si de aceea se intempla atate neaufragiuri
politice: utopismulu pentru sene si interitatiunea asupr'a altor'a. De
ideele utopistice dein politica, nu am ce se mai dicu. Amu vediutu cu
ochii mai multe si mai cornurate, cadiendu si spargundusi capulu că
Icaru dein mitologia. Macaru ca vediuramu si alte multe idee, care ce-
neva ar' fi jurațu ca-su curat u topice, inse prein ajutoriulu cercustu-
rilor ajunsera la realizare. Asia catu utopi'a se pare a depinde numai
de la impregiurari se fia seau se nu fia utopia. De aci asia anevolia este
a pronunciá: care idea e utopica si care nu. Numai atat'a remane ne-
resfrantu, ca ideele utopice, de si reesu uneoria, inse mai de multe ori
facu fiasco. Si apoi dupa fiasco, nu mai remane alt'a de catu la men-
tatio felina.

Interitatiunea seau neastemperulu e ceva inca si mai reu. Deca-
si pierde omulu cumpetulu, deca se lase a se predomini de patima, atunci
sia pierdutu si mersii. Interitatiunea duce la lupta, si deca asta lupta ar'
stă numai in vorbe, cene ar' strigă mai tare seau cene ar' poté tiené
rostu mai iudetu:gu, seau deca lupta ar' custă luptatorilor numai ne-

Pentru tieri straine 7 f. 35 cr. pe 1
sem., si 14 f. 70 cr. pe 1 an. Se pre-
numera la tōte postele c. r., cum
si la toti cunoscutii nostri DD.
corespondinti. Pentru serie „petit“
se ceru 8 cr. val. austr.

grele de scrisu, — seau deca lupt'a se ar' duce numai cu argumente
logice er' nu si fisice, — totu ar' mai fi cumu ar fi. Ci interitatiunea
politica, că si interitatiunea intre particulari, trece une ori dela vorbe
la fapte, dela negrela seau si fora negrela la incaeratulu de Peru si
mai incolo. Er' urmarile luptelor dein urma le amu vediutu cu ochii
si le amu prensu cu man'a. Patru dieci de mii de frati victime interita-
tiunilor politice, sate arse, averi predate, veduve si orfani foră numeru,
aste suntu urmarile interitatiunei politice, ce le apucaremu noi insine.
Me infioru, a mai intende asta vorba pana unde asi poté.

Ci er' dieu: costantia de fieru pentru libertatea natiunale, dreptate
catra tote poporele dein patria, sange rece in dejudecare cestiunilor, cum-
petu in vorbe si in lucrare, — si ferirea de turnuri fantastice, suntu
principia de politica ce nu potu se aduca nimenui rusine nece stric-
tiune. Drepturile natiunali suntu garantate si romanului dein acesta
patria că si ori careia alta deintr'insa, nu numai acumu de curundu
prein diplom'a si biletulu dein 20. Oct. a. c., ci si mai de inainte. Se
vedemu dar' cene va cuteză a ni-le luă dein mana, si cu ce dreptu? —
Pote ca cu dreptu istoricu ar' vrea ceneva se ne-le lie, adeca ca deca
nu le am avutu pana la 1848, nece nu potem se le pretendem. Se
pote. Inse deca pentru ceneva 12 ani de libertate nu au potere de dreptu
istoricu; deca diplomele, patentele si declaratiunile imperatesci nu potu
dā romanului dreptu istoricu in ochii unor'a, dar' in ochii nostri acele
diplome, si acei 12 ani suntu argumente istorice asia de solide că si
usu privilegiatilor de 12 sute de ani seau că si pergamentele ce le
au castigatu nobilimea ungara si cetatianimea sasesca dela Stefan I.
regele Ungariei si dela Geiza seau Andrei II. pana in minutulu de
facia.

Este una politica pseudo-liberale nu de parte, carea candu-i vene bene
si intru interesu propriu, sta se intreca si pre Lordu Russel in prin-
cipte de libertate universale; er' candu e vorb'a de libertatea altuia seau
altei natiuni, seau graesce cu gur'a ruptă seau cu mii de sofisme că se
arate, ca ce e dreptu pentru Petru nu e dreptu si pentru Pavelu.

Asta pseudo-politica de multu domnesce in Transilvania, am vediut'o si
inainte si dupa 1848. Ci asta politica, care cei interesati o urmeza
fora de a se marturisi urmatori ei, e că si conscient'a rea, ce se vede pre
facia si pre vorbe, si pre nimene nu mai insiela. E de mirare numai,
ca inca asia multi cuteza a o practisă fora de a se rusină de ea, că
si candu alta lume asia ar' fi de orba si stupidă, catu nece se o vedia
nece se o precea.

Dupa asta politica pseudoliberalii ne acusura in aintea Europei
si in aintea unoru frati ai nostri, ca suntemu reactionari. Noi rea-
tionari! Ce absurditate, se nui dicem u chiaru menciu ordiana. Reac-
tionari in favorea cui? Au dor'a pretensu canduva romanulu se pre-
domnescă au se injuge pe cene-va sub tiranismu seau sclavia? Chiaru
si in principatele unite ori de ce natiune si dein ori ce tiera se fia ce-
neva, nimenea nulu imiedeca in drepturile politice; si aci numai chiaru
romanulu, tieranulu, se mai asta in servitute, romanulu sierbu in tier'a
cei porta numele, că si candu elu ar' fi veneticulu, er' nu ciociulu de
grecu, arnautu, serbu, bulgaru inca si unguru; numai catu pre bietulu
romanu nulu mai potu vende seau alu dā de zestre cumu dā ore-candu
pre cigani. Romanuln chiaru si in patri'a lui, numai elu nu are dreptate.

Romanii dcin Transilvania, impreuna cu toti celi dein provinciele
marelui imperiu Austriacu, au fostu totudeun'a credentiosi monarchului
seu, si nece una macula nu a patatu nece ordiniora, de candu au ve-
nitu sub sceptrulu Casei domnitorie, credent'a cea neclatita a romann-
lui, si precum sntemu convinsi nece o va pată nece nna data. Ro-
manulu s'a inveriatu inca dela straosii sei, legionarii cetatiani romani
si antanie colonisti pre pamentul Daciei Transilvanice, a recunoscere in
imperatulu loru totu deun'a unu Capu alu loru asemenea lui Trianu.
Figur'a acestui mare imperatu, subtu a' cui flamura eli au cuprens u si

au colonisatu acestu pamentu, nu li s'a potutu sterge dein anim'a si memori'a loru. Virtutile eroice, si bunetatea anemei acelui, au remasu ca unu ideale in anem'a romanului, si in fiecare imperatu alu seu i se pare a vedé icón'a a'celuiasi. Nece s'a insielatu romanulu nece odinióra in fiduci'a, ce o avú intru imperatii dein cas'a dominoria. In acestia singuri asta elu uniculu loru razimu in necazurile lui, in acelea singuri sperarea de a li se face si loru dreptate, in eli singuri asta benefacitorii sei. Cand tota lumea se parea conjurata asupr'a romanului, candu toti-lu inferau si-lu dedioseau, singuri imperatii dein cas'a austriaca l'au manaiat si l'au aperatu.

Aste suntu adeveruri, care, ori cene a studiatu istor'i a calamitatilor romanului cu luare amente, nu le va poté negá nece odinióra. De aceea si romanulu acum ca si totu de un'a e, si va fi credentiosu monarchului seu. Si déca ceneva pentru asta fidelitate ne va numí re acti onari, le spunemu curat u ca ne calumniéza.

Ne calumniéza, pentru ca a fi re actionar iu insemnéza a lucrá in favórea despotismului. Spuna ori cene inse, candu s'a dechiaratu romanulu transilvanu in favórea despotismului? Noi, carii mai multu decatuita natiune romana am gemutu suptu unu despotismu, inse de alta natura, aristocratico-oligarchicu ér' nu monarchicu, noi favoritori se simu despotismului! Ce ironia si calumnia! Noi carii si pana astadi suntemu ingriigliati pentru acea libertate catu de pucina, ce o amu capatatu si dein grati'a civilisatiunei de astadi, noi sa ne dechiaramu in contra libertatei! Nu, nece una data.

Dein contra, noi ne amu dechiaratu si ne vomu dechiará totu de un'a pentru libertatea ori carei natiuni, ori-carui individuu, inse pentru libertate umana ce respectéza libertatea reciproca, pentru libertate bene intielésa si impreunata cu bun'a ordine, — ér' nu pentru libertatea desfrenata, anarchica, factiósă; sangerósa etc., cumu s'a vediutu mai de multe ori in Europa.

Noi voim libertate in afacerile nôstre interne, se ne regulamu si ne purtamu noi insine grigea de confesiunile, scolele, literatur'a natiunei nôstre; libertate, ca se nu se amesteece celi de alta confesiune, de altu ritu, de altă natiune, unde nule fierbe óla, precum noine ne amestecam u intru ale loru; libertate, ca se scapamu una data de ori ce scutela din partea celor ce suptu pretestu de a ne regulá eli afacerile nôstre, ca si cumu noi nu amu precepe atat'a catu eli, in locu de a ajutá numai ne strica, in locu de a regulá numai incurca, si in locu de a fi fautori causelor nôstre, venéza numai interesele loru, ne vetema anemele, si provoca indignatiune dein partea nôstra asupr'a loru.

Inse celor ce ne inferéza cu nume de reactiunari, avemu a le oserbá si aceea, ca romanii dein Transilvani'a nu suntu atatu de necopti seau stupidi, catu se nu scia alege benele dein reu, pre imperatu de guberniu. Ce semtimu de imperatulu, vediumu mai susu, ce semtimu de guberniuri se vedemu acumu.

Imperatulu cu tota buna volenti'a anemei, care i-o presupunem, inca e numai unu omu ca si altulu; iote nu le pote face de la sene, si e nevolitu a se sierbi cu alti ómeni. Unde e securitatea, ca nu-lu insiela unulu si altulu dein sierbitorii lui! Interesele egoistice, ambitiose, natiunali, impreuna cu tota furi'a patimeloru n'au lipsit u tre ómeni de candui lumea, si nu avemu semne ca voru se lipsescu candu-va de ci inainte. Unde e securitatea ca astu interesu nu se afla in personele, cu carele se sierbesce monarchulu in afacerile publice, — si mai alesu intru una monárchia ca imperiulu austriacu, unde s'a adunatu ca intru unu foru gigantiku negotiatorii de in tota ungurile lumei, carii toti 'si au interesele loru, si toti-si au representantii loru, in giurulu monarchului — afara de romanu si alti pucineli mai menunti.

De aci gubernie-le de atate ori smentescu cu volia si fora volia, cu voli'a candu se lasa a se portá de interese egoistice natiunali sau confesiunali, asia catu candu voru a favori interesele unei natiuni, confesiuni, partite, totu de una data facu strimbatace celei alalte, unei sau mai multor'a. Ca-ce in politica, ca si in mate-nateca, ce ai adausu la una parte dein suma, ai subtrasu de la cea alalta. Aequa divisio non conturbat fratres, dice proverbii. Privilegia-le castelor, clasilor, confesiunilor, natiunilor, etc., nu suntu de catu favorirea unoru cu apasarea celor alalte. Gubernia-le, carele nu se scia redicá de asupr'a intereselor particularia, totu de un'a cadu in smentele, si pre lunga placerele dein partea unor'a de una data si atragu ur'a celoru alalte.

Guberniulu celu mai aprópe inainte de 1848 in totu modru se nevolia a favorisá limb'a magiara. Unu decretu esise pre la anulu 1842 dela diet'a dein Clusiu, ca in restempu de 10 ani tota scóele se se pregatesca a introduce limb'a magiara, si asia mai incolo. — Dela 1850 in care guberniulu se schimba in alta directiune, inse in catu pentru tendenti'a de a introduce cu nevoli'a alta limba in tota ramurele administratiunei publice nu se schimba intru nemicu. Dupa aceste doua sisteme, romanulu mai antanu era amenintiatu se se faca unguru, dupa aceea germanu. Inca nece pana adi nu suntemu securi, ca diplomatica nu va afla argumente si mesure, prein carele libertatea limbei romane sub speciosa preteste se nu se reduca la cea mai mica quantitate: in famelia si in beserica. Pericolul totu mai sta si astadi, si neamicii limbei romane si pana astadi alesiescu ocasiunea, cumu o ar putea delaturá cu totulu dein afacerile publice.

De aceea romanii nu au fostu si nu suntu multiumiti cu mesurele gubernielor, care le restringu drepturile naturali, sau favorisesc interesele unor'a cu neglegarea nôstra. De exemplu ne suntu acele multe favori date si dupa 1848 confesiunilor rom. catolice si protestantice, pentru carele statulu are totu de un'a destule miedilóce de a le ajutorâ, ér' candu e vorb'a de noi o patim u ca cu comunitatile sase-romanesca, unde pentru paroculu sasescu, ludimagistru, beserica etc. se asta in cas'a alodiala medilóce totudeauna, ér' candu ceru si romanii se li se dea ceva spre asemenei scopuri li se respunde, ca in casa nu se asta nemica.

(Va urmá.)

Б р а ш о в ё, 4. Decembrie n. (Програмеле ромъпешти. — Літвеle патрієi ш. а.) Малдї din чітіорії поштрій воіескъ съ афле, къ днъпъ дозъ сеитъмъшъні релатів 10 зије че аж трактатъ дела пълнікареа челорѣ треи проекти де програме, маја кръпъ че с'а алеошъ де сортев лорѣ. Еатъ ръспопсвъл пе сквртъ.

Бързадї къртврарї din ачестъ дніпшъ, днъпъ чітіреа ачелорѣ проекти джши тај ляръ тімпъ де кваетатъ; днтр'ачеа претінсеръ а лі се еспліка с'аёшъ тај біне а лі се да темеіхріе пентръ каре впакте с'аёшъ формълатъ ашea ші пе алтмінтредеа. Дн кръпъ ла 13/25. Ноемвре с'аёшъ днгълпітъ престе патръзечі інші, с'аёшъ декіаратъ дн впактите пентръ проектълъ din Nr. 50 ал Газете, къ ачелъ адаошъ днисъ, ка днтьів пактеле 2 ші 3 съ се контрагъ дн впакъ сінгъръ; мај денарте ла п. 9 § 2 съ се пактъ ші кважитълъ преоді, каре din тішарѣ рътъсесе при ерореа кондіевлъ; дн кръпъ съ се мај адаошъ впъ артіклъ пош, днтръ днцелесвъл кърхія Маист. Са ч. р. съ фіз ръгатъ, ка пе віторъ съ се дндре а кончеде брешкаре скітваре дн лецеа де днро-лътжатъ дн ачелъ днцелесвъл, ка ствдендї де цімнасівъл съ пепріоръ, дела тоге факълтъціе ші дела політехніч съ фіе сквтішъ къ товълъ де трацерева сорцилорѣ, дѣкъ ворѣ авеа пактърѣ въпніе ші класіфікації пріме, еаръ пе пактъ еминенде. Дечі ачелъ проекти ашea коресвъ се свѣскріе де кътръ 42 інші, апои се пактъ дн гріжа дептъчнпі че се афълъ ла Biena.

Din айтѣ пърдї але дереі авемъ кътеви штірі, каре съ днтиндѣ пъпъ пе ла Дева пактъ. Ачелеаш съпъ тогъ дн фавбреа проектълъ din Брашовъ.

Она din челе тај марі греятъці с'аёшъ тај біне прічинила грътате рътъпне дн прівінца літвейорѣ. Брашовеній днисъ, каре днкъ пе воіескъ а трече пічі де втопішті, пічі а вътъма кътъ пегръ съв впакъ дрептъріе а літора, (дрептърі, еаръ пе прівілешіръ), крепдѣ дн прівінца літвейорѣ къ реферінцъ ла Трансілавія, къмъ дн ачестъ пактъ дрептълъ історікъ (каре пактъ кондіонатъ се поге пактъ дрептъ) віне дн старе де а се днпъка вшорѣ къ дрептълъ веچпікъ ал рудішні практіче. Еатъ квакъ:

Пъпъ тързій дн секолвълъ ал 17-леа сінгъра літвей dinломатікъ ші офіціаль а Трансілавіе а фостъ чеа латіпъ дн токта ка ші дн Унгарія.

Дела Апробате днкъбче лъпгъ літва латіпъ се мај адаошъ ші літва впгърѣскъ стрікатъ, адікъ лътінітъ.

Ачестеа дозъ літвей пічі одиніоръ літвей офіціаль, din ачеса преа сімпъ каўсъ, къ ачесашъ пе аре де локъ літератвръ.

Літва церманъ о аж прійтъ кіаръ ші сасій ла твнічіпілътъціе лорѣ фортъ тързій, din каўсъ къ днвъцареа ачелеіаш дн коота totdatъта останеъ ка ші чеа латіпъ, ші пентръкъ ачеса пе атвпчі ера фортъ съракъ, днкътъ totdъ ера съ о днвръстезе кампне а трея парте къ латіна, de a къреі ажторів кіаръ ші аотъзі аре треввінцъ пеанъратъ.

Літва церманъ днкъ пе а фостъ пічіодатъ літвей а гъвернълъ ші а катероі лецилатівіе, не кътъ Трансілавія с'а мішкатъ днпто шіезвінеле констітюційні сале.

Націонеа съсéскъ дн пактъръ totalъ de 175 mil съфлете фъкъндѣ пактъ кам 8¹/₃ zi оптъ ші 1/3 проц. din totalъ пактъръ ал локвіторіоръ ачестеі цергі, ші кам треіспрэзоче процептъ din пактърълъ ромъпілорѣ, еаръ din впгаро-съкві кам 27 процептъ, се днцелене преа вшорѣ ачеса че веде фіекаре къ окії ші азде къ врекілеcale, къмъ фъръ о втвръ тъкаръ de врео сіль din афаръ, чи сілітъ пактъ de instinctълъ консервърі пропрії, адікъ de къштігареа пъніе de тоте зіле, воіеште днсаші ка съ днзеде с'аёшъ ала, с'аёшъ пе атжандовъ літвеле компатріоте, къ атътъ тај вжртосъ, къчі літва съсéскъ пе о поге днвъца пічі ромъпілъ ші къ атътъ тај пактъръ пактърълъ впгаро-съквілъ.

Съ ресчтъмъ раціонпактълъ постръ.

Літва впгърѣскъ рътъпне дн калітатеа ші дн дрептълъ съ пе каре 'ші ла къштігатъ дн фаптъ.

Літва рошъпъ пъшеште фп локвъл ші фп дрептвъл ерезита-
рів пе каре'лѣ аввсе ръпюата тъмъса літба латіпъ къ атътѣ таі
въртосѣ: а) къ ар фі фп тотъ прівіца о реішіре фп секолі
тіжлоі а маі сілі (челѣ пвдіпѣ indiprеке) пе діверселе класе а
ле локвіторілорѣ ка съ таі фпвеце літба latіпъ пътai фп фаво-
реа леісладівні ші а гъбернєпътвъл; б) къ літба рошъпъ
фіндѣ літвъ вії ші форте зшоръ de фпвъдатѣ, о ші поіе фпвъда
фіекаре фп чедѣ таі скрітѣ тімпѣ; ц) къ ea фаче ка літба ла-
тіпъ съ дебіпъ таі къ тотвъл de прікосѣ фп леіслъчівпе ші adwini-
стръчкне.

Літва сасо-чертанъ, сеі adikъ цертипа ръпюое еаръш фп
тоте дрептвріе аввте фп Трансіївнія таі nainte de an. 1848,
адикъ фп твпічіпіе ті комнене съсешті пентра сасі.

С'арѣ фаче къ ачестеа врео недрептате квіа? Нічі о-
датъ. —

Къ атъта кредетѣ, къ амѣ ръсппнѣ ші D'Іві кореспондинг
дела Олтѣ фп „Телеграфвлѣ рошъпѣ“, каре се теме ка рошъпії
съ ну фіз прео indiskретї.

Адаоцемѣ фпсъ къ фп прівіца маіорітъдї ші а мінорітъдї
формате фпіреіврілѣ програшеворѣ дескетѣтте ла Сібіїв ну воітѣ
fнadincѣ а'ї ръсппнѣ пшікѣ, пентрахъ а вори de маіорітате ші
мінорітате акою ннде се аф'а пътai о фракціюе а фпделе-
ціпдеі рошъпіе, пареміе, ну терітъ нрдере de тімпѣ. Ръспп-
нѣлѣ фп ва да ошинішпеа пшікѣ, каре аа поі се фомтѣзѣ фп-
четѣ, дпсъ пе сігврѣ.

Лікътѣ пентра пнп. 26 алѣ програме dela Braşovѣ fнdі-
рептѣтѣ пе ачеа, карій зікѣ къ пш'лѣ фпделегѣ ка съ біневоіеекъ
а чіті:

„Рагътіпіеа чедорѣ doі епіскопі рошъпешті ачеліи греко-
злітѣ „Ioanѣ Лемені de Eadem ші а челіи греко-лєнітѣ
Васіліе Мога“ аш'ерпнѣ dіetei dela 1842 фп какса рошъ-
пілорѣ локвіторі пе пшілітвъл кръіескѣ пшітѣ ші съсескѣ. (Бра-
шовѣ 1842).“ —

Ліп ачеа рагътіпіеа, ка кареа фпкъ пічі пшпъ астъзі ну а
еішітѣ врео дечісіоне леіслатівъ, сеі есплікъ форте льпврітѣ пшпгвѣ
Брашовенілорѣ.

— Пе къндѣ фпкеіамѣ ачесте ліпії, пе віпѣ дозъ кореспоп-
дінг, зна dela Сібіїв, еарѣ алта de съв Пётра Бгзевлї,
каре пар' къ ера воріто пентра ка съші dea дрептѣ фп капете
зна къ алта. Чea dela Сібіїв зфітѣ, къ дшпъ опінішпі de акою,
ар фі фостѣ лвкѣ ліпсітѣ de тотѣ таітвъл а пшліка програме таі
nainte de a мерце іетідівпе ла Преапалтеле локврї; ачеста din
вртѣ аф'а din контрѣ, къ токта ші проіектвъл Braşovѣl зе
престе тъсърѣ шакрѣ, съракѣ, къчі !асъ пе падішпе ла о таітвіе
de алте пшпкте фп таірѣ fнndoіel, къндѣ ачесаш токта акут ар
трэбі інформатѣ фп тотѣ феізѣлѣ de прівіцѣ. — Еарѣ одатъ
біе! Нічі къ капвълѣ де пётрѣ, пічі шчл. —

Ла фрадї Сібіїві карій зікѣ тотѣ дрептвъл de a фі neacem-
пітѣ таі dіскретї деікътѣ тої чеілалдї рошъпі, ръсппндеітѣ къ:
дшпъ провокърѣ ші тріблърѣ пе'пчетате de треі lsnї venite din
тотѣ чеілалтѣ пшрдї але рошъпілорѣ de a пшліка de зндева, орі
de зндѣ, пште лініаменте de kondvіtѣ п'іпtre ачесте валврї, апоі
фп вртѣ neamѣ възгтѣ констріпшї а пшліка тотѣ че с'а възгтѣ,
пентра съ ну се зікѣ еаръш, къ Брашовенії ші Сібіїенії арѣ фі
аплекацї а монополіза інтеіеселе падішпії.

Апоі че? Ну кътва проіектеле аче!ea съпт пеіскарѣ декрете
падішпале, асвпра кърора съ ну таі квтезе nіmіn а тішка въ-
зеле?! — Ліп конгресѣ Domnulorѣ сеі фп dіetѣ . . . —

Кътъ Шётра Бгзевлї не адресътѣ астъдатѣ пштai къ про-
верявлѣ: Пісіка къ клопотѣ ну пріnde шоаречї. С'ета
согам. —

О падеа таре, 19. Ноембрѣ. Атътѣ фп ком. Кошъ-
лї кътѣ ші фп'р'а! Opadei таре mi таітвіе алтеле ое факѣ пе-
контенітѣ adspnане пентра реставрареа оіічіелорѣ комітатене;
ба се фъкврѣ ші denunpiř фп постгрї, фърѣ ка съ се преа lea
прівіцѣ ші la коідрептъціреа националітъцілорѣ колоквітоаре,
поіе къ аша се аф'а скрісѣ фп егала лорѣ fнdrep'tъціре. —
Апоі ст'денії таі въртосѣ чеі ре'формацї фпчепврѣ еа-
ръші а тероріса тотѣ че ну е магіарѣ, фп кътѣ тъччіле лорѣ
аменінгъ ліпштеа ші лібертатеа de a вори ші а'ші deckoperi
чіпева къ франкецў сімпіріе сале. Къндѣ ва вені фптре поі
фппърдїа алевъратеі чівілісъчпі, — атвпчі пе вомѣ апъра
інтеіеселе пштai къ арта дрептъцї. —

Рошъпії din 8нгарія фпкъ ну дормѣ; еі ворѣ апъра а-
кіоідівпе літбені ші а егала лорѣ fнdrep'tъціре політіче, дшпъ
свпетвъл скрісбреі фпірѣтештѣ кътъ б. Ва і din 20. Окт., фп
каре літба матерпъ се гарантѣзѣ фп школі ші бесерікѣ, фп-ко-
міпе ші ждеге, прекът ші фп adspnріе de комітатѣ, поі съ
фітѣ бітепі къ ініма ла локвъл съѣ; върбадї поштрї се ну ка'чо
впвълѣ дшпъ алтѣлѣ еаръші пе вртѣ ренегацілорѣ dela 1848, къ
атвпчі ну і calvare, dap' зъѣ, пічі ертафродіцілорѣ аче'тора ну

ле ва фі тобіе кълквашлѣ фп фрзтеа рошанілорѣ, карій реклматѣ
дрептате ші сіг'рапцѣ фп контра орк'рорѣ пе'ндрептъціре ned-
теріте. Токта dela фрзташї лорѣ претіндѣ рошъпії аічі кон-
дактвъл чедѣ таі фпделептѣ фптре тарцишіе леіе; еарѣ ап-
сатїї съ се тотѣ дшкъ, дарѣ съ ну таі квтезе а се ре'п'тбрч. —
Че атъта фрікъ фптре ап'арареа леіаль а дрептѣлѣ съѣ? Че
атъта fнndoіель ші indiferentismѣ? Аш ну nea фпгрѣдітѣ фп.
Ліпператѣ ші ре'де къ сверапеле квінте din 20. Октовре, зnde
ворѣндѣ де'спре літбені апасъ къ пштереа са сверапть, зік'ндѣ:

„Лі фіне фпі dek'iarѣ а mea determinare ne terenul а-
честа, прекът ші пе tot'fel'в алтѣлѣ зnde се фптимпів іntere-
селе deosсіbіtelerѣ літбені ші националітъцї, къ вре'еа преа ресо-
лутѣ (auf das Entschiedenste) а пшши атътѣ фп контрѣ ла верче
фордѣ, фіе ea de орче патврѣ ва фі, с'а' la верче ап'саре, пре-
кът ші ла орче прогокаре пеа'кторісатѣ ші фп контрѣ ла іm-
p'іntep'atеа ші fпveninarea контрастелорѣ падіонале се'в ліпвістї-
че.“ — Аш ворѣе ачеста фпірѣтештї le предвідї таі пш'їпѣ
декътѣ впеле порнірѣ ші ам'енінг'ї din партеа зупорѣ екоалтадї
фърѣ контептѣ de дрептате фп голъчкпеа са? Артата ші фі-
нанда е фп таіла фпірѣтештї ші ре'зелвї, ші поі п'акетѣ декътѣ
а не фолосі de сіг'рапца салвавлѣ ачестаі kondактѣ, орпнде вомѣ
пшши пе кале леіаль спре ав'арареа дрептвъл пострѣ. Ачеста е
акът леіеа че domiпѣ. — Dékъ ворѣ da a ne b'inde че вѣ
деторіе а не ап'ра фп дрептвъл ачеста леіаль de літбені ші ко-
лідрептъціре, аноі о р'єndinikѣ ну фаче прітъварѣ, ші поі вомѣ
кътта la Maiestate вік'декаре ші la трів'палвъл опівішпеі пшліче
респлътіе пентра ачеста.

Рошъпілѣ ші вічі e п'ячтѣ ші таітвіорів пентра гаран-
тареа егалае fнdrep'tъціреі політіче, ші таі въртосѣ а літбені.
Вомѣ bedé кът пе ворѣ тракта de аічі фпінте ші фрадї поштрї
магіарѣ, карій потѣ конта ла чеа таі сінчерь ам'іціе а рошан-
лї, dékъ ну пе ворѣ фаче сілъ а не перікіта літба ші decvol-
тареа eі чеа ліберѣ гарантатѣ. Kondas kalapisti'ou d'ntre ai
поштрї ле вртѣ тотѣ сік'чесълѣ фп лагървѣ фпіp'ацілорѣ, ну-
таі ві de чеа, пріп каре се скandalicéz' зуплѣ d'ntre чеа таі
тічі, zіche c. спрітврѣ; чіпе ну e къ поі чеа леіаль ші іnterecele
пострѣ падіонале, ачела e фп контра пострѣ ші а леіе, ші ка
атаре ва фі арпнкатѣ din тіжлоквъл пострѣ ка тръдѣторів. Am'к
ni Плато — dap таі ам'къ верітатеа, а къреі обсерварте пе фаче
пе тотѣ літбені ам'къ. —

A r a d u , in 27. Noembre n. 1860.

Inainte de ac'esta cu o septemana raportaseramu despre scandalulu
comisу pr'in o frantura de magiari in contra perso'nei D-lui Papovits fiu
al u neamului nostru si preside la tribunalulu de aici.

In diòa урнатore serenad'a de mіtie (pisici) s'a incercatu a se re-
petire, macaru atunci numai subtu ferestri le unui cuartir golu, ci dupa
inceperea mieunaturilor, mas'a fú im prasciata pr'in doi gensd'armi, si
unulu d'intra primipili arestatu, ce preste put.nu pr'in burgmaistru slo-
boditu. —

Dupa aceea incep'у a se latire faima prin orasiu, cum unu confrate
alu nostru Iuliu Munteanu ar fi condus Gensd'armii, si ar fi esoperatu
arestarea esecutata; si fiindca arestatulu este unu auscultante la pre-
tura urbana, era Iuliu Munteanu este directore substitutu alu oficialilor
ajutatorie la tribunale, asia dara tóte elementele oficiose se ardicara a in-
dreptare opiniunea publica in contra confrateliu nostru, ba se vorbiea, ca
si cu asasinu i ar amerintia. —

Oficiolatulu supusu se apuca in a duo'a d' dupa scena
adus'a, o tienere conferintia pentru o intrare in presidiu si alu provo-
vocare pre preside spre a se departa din oficiu, ce inse dupa ce se ar-
dicara si opinioni contrarie, nu in corpore ci numai pr'in Vice-Preside
i se dede de scire presidelui, care apoi se retrase in fortareatia, si mai
tardiu m'erse la Temisi'ra urmatu de confrateliu nostru Munteanu; fe-
restriile Domnului Preside se sparsera si de a doua ora.

Romanii erau de parerea, ca prostituirea comisa in contra presi-
delui, — care temeiu seu numai in cause private 'lu au potutu avé,
— nu se va ratificá nici in catu pr'in opinionea publica a magiarilor
ce precum se vede, s'a ratificatu si se ratifica.

Romanii dela inceputu au luatu aceasta fapta de o demustratiune
in contra naionalitatei loru, si au inceputu a previ eu tota seriositatea
in viitoriu, — care idea se totu sustiene.

Magiarii v'ediu aceasta, au intorsu lucrulu, si acum c'a se con-
vinga pre Romanii, ca ii numai in contra perso'nei Presidelui romanului
celui cu trupu si susletu au avutu ura, si nu in contra nationalitatei ro-
mane, a séra facu o demustratiune contraria, adeca: mersera strigandu
— cu vr'o suta de facili aprinse, si petrecuti de o multime impuitore,
— subtu ferestriile Viadicului de aici; si i' intona prin unulu d'intre ii,
din mediloculu stradei, in limba romana o cuvantare, — care precum
mi-amu potut'o insemná, a fostu urmatorea:

„Présantite Domnule Episcopu! Bunulu si fericirea pop'relor sunta
intemeiate pre contilegerea si am'rea reciproca a pop'reloru.

„Natiunea magiara e patrunsa de bucuria , privindu pre Présantia ta intre alesii sei , si e superba vediendu ca Presantia ta esti marele pontifice nu numai alu evangeliei , ci si alu spiritului epocalu ; carele purtandu faclia contielegerei si amorului fraternu alu natiunilor magiare , romane si serbe , că aloru trei surori nedespartibile , — stralucesc cu cu loculu primu acolo , unde imbratisiarea fratiésca , carc astadi o reinoiram ! fia acést'a eterna , ca si spiritulu devinu , ce decide preste sórtea natiunilor !!

„Se traiésca Patri'a si tóte nationalitatile din tr'insa ! si traesci
Présantite Domnule Episcopu ! sa traiésca contielegera ! sa traiésca con-
federatiunea fraterna in véci véliloru amin !“

Dupa serenada se adunara magiarii in hotelulu de Vas la cina, a-siezara standardulu romanu in sala, musicá cantá magiariesce, romanesce si serbesce, mestecatu, -- cativa romani de fatia, veniti prin intemplare in sala la cina, se trasera in liniște la o masa, despartienduse de multimea sgomotosa.

Me voiu încercă a face un corolariu din predisele.

(Corolariul va urma în Nr. viitorul.)

Добріцін. Тривиріле, де спре каре atincserътъ дп Nр. трекктъ се ескаръ къ окасізnea впії kondвктъ de торде фъквтъ повлві конте комітатесъ ІІеорців Каролі din партеа ствтепділоръ колецивлві реформатъ дптре о твлціме mape de попоръ, каре стрігъндъ къ nedvтеріре: Éljen Кошттъ, Гарібальди ші emigransії, се десеръ ла трафіка de тѣвакъ артаці къ чокане ші цервндіе, архікаръ тарка дптерътеаскъ жосѣ —; de aїci се десеръ ла касса перченторалъ dederъ еаръші жосѣ пажора дптерътескъ, dederъ ші ne la челелалте оїїїе пажореле totъ de пътънтъ. Ші бвргтаистръ фіктъ фѣ дптпедітъ пъпъ ktnдъ пріп алартъ пъши infanterio ші кавалеріе ші къ тотъ опупереа се adse ліпште рѣндинссе ла вр'о 40 інші ші арестъндсе вр'о 50 віноваці. —

КРОАЦІА. Агратъ, 27. Ноемврє. Конференціа бапаль се
зінч дн 26., deckizindьсе пріп о кважтартс патербезъ, зратъ de
жівіо, а Есч. С. Бапвлі, каре ле deckопері, къ тóте авісъріле
din 20. Октябрє Фъквате пептръ Ծнгарія дн прівінца констітўрії
комітателоръ аж валбрé ші пептръ Кроація, Скіавонія, ші къ кон-
ференціа ачеста аре а фаче пропагпері пептръ органісаареа черкві
дѣ активітате ші репресентареа комітателоръ лоръ.

Се сквль Іван Квквлієвіч, ворви пептв констітюція ші лібертатеа трірегателорв днтропії (Кроація, Скіавонія, Dalmatia) ші днкорпорареа пърділорв лорв, каре пе недрептв ле рпсеръ дела еї (magiarii?) ші Фъкѣ пропілере, ка днданть съ се алгъ din ачеста конференцъ о дептациіи, каре къ бапвлѣ дн фрпте се тмргъ ла Maiestate ші се чръ дела коропъ:

1) Ка се редише о къпчелъріе de кърте провісоріе пептръ кроаш, ка тіжлочіторіз фптре коропъ ші пацівnea ачесторѣ трсі регате, ші капчеларія лорѣ съ фіз neатърнатъ de капчелъріа Ծн-гаріеi ші de ministерівлѣ de статѣ, пппъ атвпчі, пппъ къндѣi нз се ворѣ фппса рапортели лорѣ кътъръ Ծнгаріа ԥn dieta лорѣ пропrie, а челорѣ трсі регате, ші

2) Граница тілітаръ ши Dalmatia съ се кіеше дикъ акым да diera lopъ.

Коптеле Івлісє Іанковіч прітеште пропвпереа ачеста къ допінцъ, ка капчеларія de кърте провісоріе съ се pedічє дндатъ ші ка атът行政істръчкпea політікъ, кътъ ші жвстіціа ші къл-
твілъ съ се decfакъ din ресортълъ шіnіcterілъ de статъ; ші та-
вляа вапаль ші гѣбернілъ кроатікъ дндатъ съ се префакъ, чеєа
че depвtъчкпea съ о аштэрпъ рецеіві. Ачестъ пропвсъчкпe се
иріm днпъ decватере таі ляпгъ ші се алеес о комісіоне, каре се
лякре репресентъчкпea кътъръ Maiestate; ші се рѣгъ Бапвлъ, ка се
компюпъ депвтъчкпea ші къндъ ва пріm факультате пе телеграфъ
а се прессента се порпескъ ла Biena. Шедінда се атъпъ пъпъ
че се ва компюпъ репресентацивіе.

Дн конферінца преімінарь К. Іелачіч пропоше, ка конферінца съ се декіаре де не-лідпрейтъдіть а се сфѣтгі пептрв конституїреа діеті, квт фъкѣ Унгарія, пъпъ къндѣ нѣ се ворѣ denzmi контрѣ спремі de комітатѣ ші нѣ се ворѣ реєстрара комітателе ші adnra конгрегаціоніле лорѣ спре аші да пъререа.

ЦЕАРА РОМЪНЕАСКЪ ши МОЛДАВІА. Бъкрешт. „Мопиториul României“ рапортъ: „Дн Плоешті ері ла 2 бре днпъ амэзъ зи о адаптъръ пътербсъ де попоръ а тероръ ла тнпичалитате съб претекстъл патентелоръ, дн кртъ респнндндинсъ дн орашъ късомотъ, а пъвългъ асупра май твлторъ касе de негъцъторі, не каре леаѣ debastatг, май къ съмъ а Дюоръ Йоан Гаврійеску, Mapinъ Mexedineanъ, Тыдоръ Федоръ ши Костаке Костеску, президентъл тнпичалитъдї. Оно отъ са оторітъ де по-

порѣ; чїпчї ведї с'аѣ тпекатѣ тп спіртѣ. Кавалерія тп пштерѣ дѣ чїпчїзечї, тппрѣвнѣ къ доробапцї, тппрѣштиindѣ пе ресврѣтіторї, а рѣпітѣ ка ла 20 indibide, пїчї впвлѣ тпсъ греѣ. Кътрѣ сеарѣ ліпіштеа с'а реставлїтѣ, тоте тъсврїлѣ челе таї енергїчє с'аѣ лжатѣ пептрѣ търїреа штерї армате спре тъпнїреа ліпіштеа пшблїче.

Асемеңең непорочітә төрбөрлөрі, каре ны потың *fi de күткіш* пішто үнелгірі аскапсе але *inimiciloră României*, фактың дәрілік моменттегі актівале чөлә маң тарап ръз. Гыберполя *'ші* ва фаче *datopia* рекламаты *de interesești* патриєї.“

— Асеменеа търбърърі се івіръ deodатъ ші ла Краюва, Болградѣ ші Icmailѣ ти Moldova бесерабікъ, ші е пътні въ претекстѣ конскріпчнеа ші патентеле, къче ти Шюешти кіарѣ пегцъторї карї плътескѣ патента, фэръ ти со ші депутації ла катерь — фэръ чеї depрѣдаді ти аверіле лоръ. Апоі паресе, къ аічі ера цъсътъ ші о вънъ революшніонаръ de стрѣлі, карї пъ пъділі лхаръ парте ла ea. Гъбернаторъ тиокъ фе дестзлѣ де пътерп'кѣ а пъдшві асеменеа тицеркърі. —

NOBICIM8. Италия. Mola di Gaeta о окхарпъ Capdinenii, deckizъндъ фокъ ши de кътръ таре, къ тогъ опріеа командантъ-лъи фрапчезъ Тинанъ, ши акхт ретасъ фортылъ Гаета къ вр'о 3000 гарніонъ ши 7000 лп лагъръ мънгъ е.з.

Concursu.

Dela inaltulu ministeriu alu cultului si instructiunei publice din Moldova, cu Nr. 14,409, suntemu postiti a publicá concursu pentru mai multe posturi de profesori, cuprinse in consemnatanea ministerialu de josu, care se voru dá persónelor, ce voru voí a se inscrie pentru ele deadreptulu la ministeriu Mold. pena la 15. Decembre v. an. cur., si care se voru presentá atunci la consiliulu scolariu din Iasi cu atestatele de cunoscinti si cualitati ce posedu.

Consegnazione

**locuriloru vacante de profesorii trebuitori pentru
scólele din Moldavi'a.**

I. Scoli primari.

Onorarele pe anu. Lei.

1. Unu profesore pentru clasa III. dela scóla primara de baieti din Dorohoiu	6000
2. Idem pentru cl. II. la Vasluiu	5000
3. Idem pentru cl. IV. la Berladu	7800
4. Idem pentru cl. I. la Chilia	3000
5. Idem pentru cl. I. la Cahulu	3000
6. Idem pentru cl. IV. la monast. N�intiu	4800
7. Idem pentru cl. I. primara dela scóla de fete din T�rgului Ocnei	3000
8. Idem cl. I. la scóla II de fete din Galati	3000
9. Idem cl. I. la Ismailu	3000
10. Idem cl. II. ,,	5000
11. Idem cl. I. la Tecuci	3000

II. Scoli secundare.

12.	Unu suplentu la catedra sciintelor naturale — cursulu inferioru — dela gimnasiulu din Iasi	5000
13.	Idem unu profesoru pentru gimnastica	3000
14.	Unu profesore de matematica si desemnu la scola reale din Galati	8000
15.	Idem pentru sciintele naturali	8000
16.	Idem pentru statistica si contabilitate	8000
17.	Unu profesoru de caligrafia la scola centrale de fete	3000
18.	Unu profesoru pentru limb'a romana si latina cursulu inferioru la seminariulu centrale	10000
19.	Idem pentru matematica	10000
20.	Idem pentru fisica si agronomia — cursulu superioru	9000
21.	Idem pentru introducerea in teologia si s. scripture	9000
22.	Unu profesoru pentru matematica — cursulu inferioru — la seminariulu din Romanu	10000
23.	Idem pentru sciintele naturali	7400
24.	Idem caligrafia si desemnu	6000
25.	Idem limba francesa	6000
26.	Idem pentru matematica la seminariulu din Husiu	10000
27.	Idem pentru caligrafia si desemnu	6000
28.	Idem pentru limb'a francesa	6000

III. Scólele superioare.

29. Un profesor pentru istoria si statistica la facultatea filosofica 14.000